

Aleg. 3.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przedłożenia projektu ustawy, uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z d. 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u. kr. o założeniu i wewnątrznie urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Wysoki Sejmie!

Uchwalony na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z d. 21. listopada 1890 projekt ustawy o uzupełnieniu postanowień ustawy krajowej z d. 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u. kr. w przedmiocie założenia i wewnętrznego urządzenia ksiąg gruntowych nie uzyskał Najwyższej sankcyi.

Powody odmowy Najwyższej sankcyi, zawarte w reskrypcie c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 9. kwietnia 1891 l. 1512. i w reskrypcie c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z d. 2. kwietnia 1891 l. 6.105, których treść udzieliło Wydziałowi krajowemu c. k. Prezydium Namiestnictwa przy odezwie swej z dnia 28. kwietnia 1891 l. 3847, są następujące:

„Wpierwotnym projekcie ustawy, który Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi przedłożył, oznaczono kwotę zł. 100. w. a. jako minimum podatków realnych, jakiego wymagano, by dla części składowych, z posiadłości tabularnych wydzielonych, mógł być utworzony osobny wykaz hipoteczny w księgach tabularnych. Sejm krajowy zniżył na wniosek komisji prawniczej powyższe minimum podatkowe na zł. 25.“

„Na umotywowanie tej zmiany przytoczyła Komisya prawnicza tę okoliczność, iż według ustawy krajowej z d. 21. marca 1888 Nr. 41. dz. u. kr. kwota podatkowa zł. 25. w. a. stanowi granicę, poniżej której posiadłości z dóbr tabularnych wydzielone, mają być wcielone do związku gminnego i że posiadaczom takich dóbr tabularnych, od których roczna opłata państwowych podatków realnych wynosi wprawdzie mniej niż zł. 100. w. a., jednak najmniej zł. 25. w. a., przysługuje wedle ustawy z d. 26. czerwca 1887 Nr. 46. dz. u. kr. przy wyborach sejmowych głos wirylny w kuryi gmin wiejskich.“

„To uzasadnianie nie może być jednak uważane jako trafne.“

„Celem obudwu powyższych ustaw było położyć tamę praktyce, która co do wydzielonych ze związku gminnego dóbr tabularnych wytworzyła się z wielką niekorzyścią dla publicznej administracyi w tym kierunku, że każda tabularna posiadłość, choćby najmniejsza co do obszaru i nieznaczna ze względu na opłatę podatków, uważaną była jako wydzielona ze związku

gminnego i że posiadaczowi takiej choćby nawet najmniejszej posiadłości przyznany był głos wirylny w gminie, następnie przy wyborach do Rady powiatowej i do Sejmu.“

„W tym celu zmieniono wszystkie odnośne postanowienia, mianowicie §. 1. ustawy z d. 12. sierpnia 1866. Nr. 20. dz. u. kr., §. 18. ord. wyb. gmin. §. 14. ord. wyb. sejm. i §. 8. ord. wyb. powiat. przez ustawy krajowe z d. 26. czerwca 1887 Nr. 46. i 47. dz. ust. kr. i z d. 21. marca 1888 Nr. 40. i 41. dz. u. kr. w ten sposób, że tylko te posiadłości ziemskie, które na gruntach niegdyś dominikalnych po 8. grudnia 1868 powstały, pozostają wyłączone ze związku gminnego, od których roczna należitość w rządowych podatkach realnych, t. j. gruntowym i domowym wynosi co najmniej zł. 25. w. a. i że głos wirylny w gminie, następnie przy wyborach do Reprezentacyi powiatowej i do Sejmu ma przysługiwać tylko posiadaczom takich z dóbr tabularnych wydzielonych posiadłości ziemskich, od których opłaca się powyższy podatek realny.“

„Rząd zgodził się w swoim czasie z tymi projektami ustaw, które wyszły z inicjatywy Wysokiego Sejmu i przedłożył je do Najwyższej sankcyi, gdyż w każdym razie nastroczały one sposobność do polepszenia stosunków, jakie faktycznie przedtem istniały. Nie można jednak przyznać, by intencye objawione w tych prawodawczych aktach Sejmu były pod każdym względem niezbite.“

„W zasadzie bowiem należy mieć to na uwadze, że przyznanie politycznych przywilejów w ustawie gminnej i w powyższych ordynacyach wyborczych przeznaczone było tylko dla tych posiadaczy dóbr ziemskich, którzy wykonywali poprzednio jurysdykcyę i że późniejsze podzielenie odnośnej posiadłości ziemskiej nie powinno spowodować tworenia nowych uprzywilejowań tego rodzaju.“

„W powyższych więc wypadkach starano się oto, by spowodować uregulowanie tych istniejących już posiadłości ziemskich, które powstały z gruntów niegdyś dominikalnych; nie można jednak wspierać tego celu, by posiadłość niegdyś dominikalna, która według statutu krajowego należy do grupy interesów wielkiej posiadłości, mogła być dalej rozdzielaną na samoistne części o niższym podatku realnym niż zł. 100 w. a. z zachowaniem tabularnego charakteru takich części. — Jak dalece posiadłość niegdyś dominikalna a obecnie tabularna w Galicyi została rozdrobiona, okazuje się z tego, że w grupie interesów wielkiej posiadłości było w r. 1873 wyborców 1854. w roku 1879 wyborców 1932, a w roku 1885 wyborców 2076, i że oprócz tego ilość posiadaczy takich dóbr tabularnych, od których roczna należitość podatków realnych wynosi mniej niż zł. 100. w. a. podwyższyła się z 1153 w r. 1876 na 1948 do roku 1885.“

„Według wykazów przedłożonych c. k. Ministerstwu sprawiedliwości z powodu zakładania ksiąg gruntowych, wynosiła ilość ciał tabularnych w nowych tabulach Galicyi z końcem roku 1890 już 8586, jakkolwiek dotąd tylko w znacznie-zej części założono nowe księgi tabularne.“

„Ustawowe zezwolenie na dalsze tworzenie ciał tabularnych z podatkiem realnym tylko zł. 25. w. a. przyczyniłoby się do tabularnego rozdrobnienia ciał tabularnych w sposób, który w myśl istniejących ustaw konstytucyjnych nie może być jako pożądaný uważany. Okoliczność, że takie tworzenie mniejszych ciał tabularnych zawisłem być ma od zezwolenia c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego niewieleby przeszkodziła wzrastającemu rozdrabnianiu.“

„Według drugiego ustępu §. 9. ord. wyb. sejm. mógłby posiadacz czterech tabularnych majątności, od których roczna należitość państwowych podatków realnych wynosi po zł. 25. w. a., wykonywać prawo wyborcze w grupie większych posiadłości, jakkolwiek żadnej nie ulega wątpliwości, że interesa takich małych posiadłości nie są identyczne z interesami większych posiadłości. Byłoby to zatem z uszczerbkiem dla grupy interesów większych posiadłości, gdyby samoistne dobra tabularne o mniejszych obszarach nad miarę się mnożyły.“

„Zresztą nie leży to prawdopodobnie również w interesie nabywców mniejszych części składowych tabularnych posiadłości, by co do takich majątności wykonywały sądownictwo tabularne i realne często zbyt oddalone trybunały sądowe.

„Jeśli tedy w ustawie ma być zamieszczony census co do wymaganej do utworzenia osobnego wykazu hipotecznego w księgach tabularnych rocznej kwoty rządowych podatków realnych, to należy przestrzegać tego, by przy tem nie ustanowiono niższej kwoty podatkowej niż 100. zł. w. a., która potrzebna jest do utworzenia majątności uprawniającej wedle ordynacyi wyborczej sejmowej do wyboru w grupie większych posiadłości.“

To są powody, na mocy których uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi ustawy Najwyższa sankcyja odmówiona została.

Gdy wedle odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z d. 21. czerwca 1891 l. 6041. c. k. Rząd przeciw uchwalonemu projektowi ustawy żadnych zastrzeżeń, prócz powyższego nie miał do podniesienia, gdy Wydział krajowy z swej strony przeciw żądanej jak powyższemu zmianie podwyższenia minimum opłacanych podatków realnych z kwoty zł. 25 w. a. do kwoty zł. 100 w. a. również nie ma do zarzucenia, tem bardziej, gdy już w przedłożonym na ubiegłej sessyi sejmowej projekcie swym taką wysokość kwoty podatkowej zamieścił, przeto przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi ponownie ów projekt ustawy w uchwalonem już brzmieniu, z jedyną zmianą kwoty zł. 25. w. a. na 100. zł. w. a. i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony % projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów d. 17. sierpnia 1891. r.

Marszałek krajowy:

Sanguuszko w. r.

Sprawozdawca

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874. Nr. 29. Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Dla części składowych, wydzielonych z posiadłości tabularnej, może być osobny wykaz hipoteczny utworzony w księgach tabularnych, jeżeli roczna należitość w podatkach rządowych realnych z tychże części najmniej 100. zł. w. a. wynosi, a strona w odnośnem podaniu tabularnem przedłoży dowód, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zgadzają się na utworzenie takiego wykazu.

W braku powyższych warunków utworzonym będzie dla takich wydzielonych części składowych nowe ciało hipoteczne w księgach gruntowych dla posiadłości nietabularnych.

Gdyby jednak właściciel takiego nowego ciała w przeciągu jednego roku od daty zawarcia odnośnego kontraktu przedłożył zezwolenie c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie z tychże samych części składowych nowego wykazu tabularnego, natenczas powyższe ciało hipoteczne może być na żądanie właściciela przeniesone do ksiąg hipotecznych tabularnych.

§. 2.

O ile zachodzą warunki przewidziane w §. 5. ust. kraj. z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. dz. u. kr., mogą być posiadłości tabularne, lub wydzielone części składowe tychże, na żądanie właściciela wcielane albo do innego wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, objętej tąż samą księgą gruntową, albo do wykazu hipotecznego księgi gruntowej dla posiadłości nietabularnych tejże samej gminy katastralnej, a to z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6. lutego 1869. Nr. 18. dz. p. p.

Pod tymi samymi warunkami mogą posiadłości nietabularne lub wydzielone z nich części składowe wcielone być do wykazu hypotecznego posiadłości tabularnej, jeżeli będzie wykazanem, iż równocześnie z tem wcieleniem lub też wcześniej wydzieloną została z tejże posiadłości tabularnej taka część, z którejby roczna należitość w podatkach rządowych realnych nie wynosiła o wiele niższej kwoty od tej, jaka przypada z posiadłości nietabularnej, wcielić się mającej.

Przed zezwoleniem na żądane wcielenie sąd właściwy zasięgnąć ma opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

§. 3.

Posiadłości tabularne, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888. Nr. 41. Dz. u. kr. wcielone zostaną do związku gminnego, mają być przez właściwe sądy z urzędu wydzielone z ksiąg hypoteczných, przeznaczonych dla posiadłości tabularnych a przeniesione do ksiąg hypoteczných, obejmujących wykazy posiadłości nietabularnych tej samej gminy katastralnej.

W tym celu zawiadamiać będzie c. k. Namiestnictwo sądy kolegialne o każdym takim prawomocnem wcieleniu posiadłości tabularnej do związku gminnego.

§. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.